

Висновки. Підсумовуючи вище сказане, зазначимо, що застосування такої системи поточного контролювання зовнішньоекономічної діяльності забезпечить здійснення найбільш раціонального контролювання, оскільки чітко виокремлено усі складові елементи системи, взаємодія яких підсилює вплив кожного елемента системи. Крім того, окреслено учасників поточного контролювання зовнішньоекономічної діяльності, що оптимізує здійснення процесу контролювання.

Список літератури: 1. Десва Н.Е. Структура корпоративного контролю / Н.Е. Десва, Н.С. Михайлова // Наукові праці Донецького національного технічного університету. – Донецьк : ДонНТУ, 2011. – Вип. 39-2 – С. 44-49. 2. Десва Н.Е. Фінансові аспекти корпоративного контролю / Н.Е. Десва // Экономика Крыма. – 2010. - №3 (32). – С. 180–185. 3. Кузьмін О.Є. Контролювання та регулювання економічного розвитку підприємства: проблеми, методологічні та прикладні аспекти: [монографія] / О.Є. Кузьмін, С.В. Князь, Н.О. Шпак [та ін.]. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2006. – 148 с. 4. Пецькович М.Д. Поточне контролювання зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств / М.Д. Пецькович // Тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції [Транснаціоналізація економічних систем: тенденції та перспективи розвитку], (м. Миколаїв, 18 квітня 2014 р.). – Миколаїв: Видавничий дім «Гельветика», 2014. – С. 179. 5. Пецькович М.Д. Сутність та структурна декомпозиція системи поточного контролювання підприємства / М.Д. Пецькович // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – Т.1. – С. 143–147.

Bibliography (transliterated): 1. Deeva, N.E. "Struktura korporatyvnoho kontrolyu." *Naukovi pratsi Donetskoho natsionalnoho tehnicnoho universytetu*. Donetsk: DonNTU, 2011. 44–49. Print. 2. Deeva, N.E. "Finansovi aspekty korporatyvnoho kontrolyu." *Ekonomika Kryma*, 2010. No 39-2. 180–185. Print. 3. Kuzmin, O.Ye., Knyaz and S.V., Shpak, N.O. "Kontrolyuvannya ta rehylyuvannya ekonomichnoho rozvytku pidpryyemstva: problemy, metodolohichni ta prykladni aspekty": *monography*. Lviv: Vydavnytsvo Natsionalnoho universytetu Lvivskai politehnika, 2006. Print. 4. Petskovych, M.D. "Potochne kontrolyuvannya zovnishnyekonomichnoyi diyalnosti promyslovykh pidpryyemstv." *Transnatsionalizatsiya ekonomichnykh system: tendentsiyi ta perspektvyu rozvytku*. Mykolayiv: Vydavnychyy dim "Helvetyka", 2014. Print. 5. Petskovych, M.D. "Sytynist ta strukturna dekompozitsiya systemy potochnoho kontrolyuvannya pidpryyemstv". *Visnyk Hmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, 2010. No. 1. 143–147. Print.

Надійшла (received) 20.11.2014 р.

УДК 658.631.11.001.13

І.М.ФЛИС, канд. техн. наук, доц., Львівського НАУ, Львів

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ІНІЦІАЛІЗАЦІЄЮ ПРОЕКТІВ І ПРОГРАМ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

В статті проаналізовано головні чинники впливу на процеси ініціалізації інноваційних проектів і програм (ІПП) створення виробничо-переробних комплексів і кооперативів (ВПК) на окремих

сільських територіях. На підставі аналізу можливих проблем в процесах ініціалізації інноваційних проектів і програм розвитку агропромислових підприємств в умовах дії значних ризиків сільськогосподарського та переробного виробництва, запропоновано методологічні підходи до управління чинниками ініціалізації ІПП впровадження ВПК з метою забезпечення сталого розвитку сільських громад та їх прилеглих територій.

Ключові слова: інноваційний проект, методологія управління, чинник, ініціалізація, виробничо-переробний комплекс.

Вступ. Важливим новаційним напрямом підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва, вважаємо впровадження його завершеного циклу: від вирощування до максимально безвідходної переробки сировини, адже товарна продукція ціниться значно дорожче. Власне з цією метою ініціюються проекти створення на матеріально-технічній та ресурсній базі сучасних сільськогосподарських підприємств (СПП) виробничо-переробних комплексів і кооперативів (ВПК), тобто агропромислових підприємств. Тому, розробка і вдосконалення діючих методичних положень управління ініціалізацією інноваційних проектів і програм (ІПП) утворення ВПК є актуальним, на наше переконання, як для практики проектного менеджменту, так для теоретичного розвитку управлінської науки.

Аналіз основних досягнень і літератури. Подальшому розвитку методологічних основ управління інноваційними проектами і програмами присвятили свої дослідження багато відомих вчених [1-4]. В них ґрунтовно розкриті теоретичні положення, що стосуються процесів ініціалізації проектів і програм в різних сферах суспільної діяльності. Потрібно відмітити успішне практичне спрямування теоретичних розробок цілого ряду українських науковців [6-9], в тому числі й для сільськогосподарського виробництва [10]. Ними розробляються нові та вдосконалюються існуючі методи і моделі управління проектами, програмами, та портфелями проектів і програм, що направлені на підвищення ефективності виробництва. Проте питання ініціалізації ІПП в аналізованих працях досліджені ще в недостатній мірі.

Нами вивчається проблематика ініціалізації ІПП створення ВПК [11, 12] для обґрунтування методології управління цими процесами в таких проектах. Існуючі теоретичні положення щодо управління процесами ініціалізації ІПП в аграрному виробництві, на нашу думку, потребують подальших досліджень.

Мета дослідження, постановка задачі. Мета даного дослідження полягає в розробленні методологічних підходів до управління чинниками ініціалізації інноваційних проектів створення виробничо-переробних комплексів і кооперативів.

Для досягнення цієї мети необхідно проаналізувати можливі проблеми та чинники впливу на процеси ініціалізації ІПП розвитку ВПК на матеріально-технічній та ресурсній базі діючих СПП або на окремих

сільських територіях для сталого розвитку місцевих громад і населених пунктів.

Матеріали досліджень. Кожен проект ініціюється для задоволення якоїсь суспільної потреби: комерційної пропозиції або бізнесзадуму індивідуума чи окремої групи людей, або ж скерований на вирішення певної проблеми на окремій адміністративно-господарській території чи в державі загалом (рис.).

Те, чого досягають в результаті реалізації кожного проекту (програми) є отримуваним продуктом [12], який своїми властивостями забезпечує досягнення бажаного у проекті (програмі) результату.

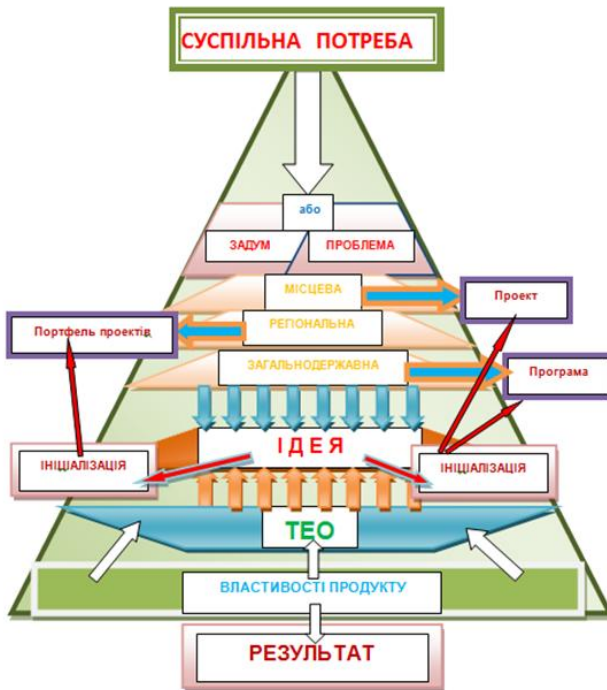

Рис. 1 – Модель початку ініціалізації інноваційних проектів і програм.

Результати досліджень. Кожен проект чи програма розпочинається з ідеї, виходячи із необхідності розв'язати насущну соціально-економічну проблему ($П_{СЕ}$) або реалізувати господарсько-комерційний задум ($З_{ГК}$). На цей процес активно впливає певним чином проектне середовище $Н_{ПС}$: як позитивно, так і негативно. Отже, ініціалізація проекту (програми) в умовах невизначеності ($I_{ММ}$) є функцією трьох величин, що є var :

$$I_{III} = f(P_{CE}; Z_{ГК}; H_{ЛС}) \quad (1)$$

Щоб зрозуміти механізм зародження й розвитку ідеї ІПП (назвемо цей частковий процес – стартом ініціалізації (СтІн)), проаналізуємо головні можливі проблеми в процесах ініціалізації складних ІПП в умовах значної невизначеності на прикладі ініціалізації проектів створення ВПК.

1. Зародження (виникнення) ідеї проекту (програми).

Генераторами ідеї інноваційних проектів (програм) створення ВПК можуть бути як юридичні, так і фізичні особи, які безпосередньо в цьому зацікавлені та, як правило, будуть користувачами майбутнього продукту таких ІПП, наприклад, керівництво аграрних чи харчових (переробних) підприємств, інвестори або органи державного управління на місцях. Відтак існує проблема в появі такого «генератора ідеї» на певній сільській території та його мотивації у цьому. Зародження ідеї проекту в процесах ініціалізації має надзвичайно важливе значення для його життєздатності, а мотивація в ініціюванні та впровадженні повинна бути домінантною, оскільки без цього проект не зможе досягнути успіху.

2. Ідентифікація продукту проекту (програми), привабливість цього продукту та його ефективність.

Продукт кожного проекту чи програми характерний своїми властивостями: кількісними і якісними [12]. Оскільки кожен проект (програма) є унікальними за своїм характером, тому й унікальними є і властивості їх продукту: як за своїми кількісними значеннями, так і за якісними наслідками використання. Проте, властивості продукту ІПП чинять зворотний вплив на всі групи процесів управління ними [11], в тому числі, на процеси ініціалізації, а найперше на СтІн.

Проблема полягає в об'єктивності та достовірності оцінки отримуваних з проектом (програмою) саме тих результатів, яких очікують всі зацікавлені учасники, або навіть і в перевищенні їх. Отже, надзвичайно важливо для часткового процесу СтІн інноваційних проектів (програм) ідентифікувати всі їхні переваги і недоліки, можливі ризики та втрати. Для цього виконують проектний аналіз під час якого розробляють концепцію проекту, виконують техніко-економічне обґрунтування (ТЕО) й бізнес-планування, готують незалежними експертами відповідні висновки за результатами їх оцінки.

3. Ухвалення рішення про початок ініціалізації проекту (програми).

Прийняття рішення щодо початку часткового процесу СтІн проекту створення ВПК на базі СГП, як агропромислового підприємства повного циклу виробництва. Проте, вважаємо, що лише позитивний результат ТЕО життєздатності такого агропромислового утворення може дати старт процесу ініціалізації ІПП, що триває в три стадії: 1) означення кількісних і якісних властивостей продукту після наближеної ідентифікації ідеї та змісту інноваційного проекту (програми); 2) попередня кількісна оцінка властивостей продукту після уточнення концепції та конфігурації ІПП; 3)

чітка кваліфікація очікуваних властивостей створюваного продукту, повне його розуміння та усвідомлення для досягнення очікуваного результату.

На підставі проведеного аналізу можливих проблем в процесах ініціалізації ІПП, окреслимо чинники впливу на часткові процеси СтІн:

- чітка ідентифікованість властивостей продукту проекту (програми) створення ВПК для здійснення повного циклу виробництва, що задовольняє всіх зацікавлених учасників ІПП ($ВІ_{ІПП}$);

- внутрішня переконаність особистості, яка відповідає за прийняття рішення щодо СтІн, в отриманні позитивного ефекту після впровадження ІПП створення ВПК ($ПЕ_{ІПП}$);

- наявність вільного капіталу або можливість отримання кредиту (залучення інвестицій) на прийнятних умовах та в необхідному розмірі ($КК_{ІПП}$);

- компетентність, вмотивованість і воля (ділові якості) особистості, яка ухвалює рішення про початок ініціалізації проекту (програми) ($ЯО_{ІПП}$).

Вплив цих чинників на ініціалізацію інноваційних проектів і програм, тобто розвиток ідеї ІПП, представимо у виді функції:

$$I_{ІПП} = f(ВІ_{ІПП}; ПЕ_{ІПП}; КК_{ІПП}; ЯО_{ІПП}) \quad (2)$$

Прирівнявши праві частини виразів (1) і (2), отримаємо:

$$f(П_{СЕ}; З_{ГК}; H_{ПС}) = f(ВІ_{ІПП}; ПЕ_{ІПП}; КК_{ІПП}; ЯО_{ІПП}) \quad (3)$$

Висновки. Управління ініціалізацією ІПП впровадження ВПК з метою забезпечення сталого розвитку сільських громад та прилеглих територій в умовах дії значних ризиків сільськогосподарського та переробного виробництва полягає в забезпеченні одночасного сприятливого поєднання і комплексної взаємодії чинників, що зазначені у виразі (3). Врахування означених взаємодій чинників та оцінка впливу чинників зародження процесів ініціалізації інноваційних проектів і програм розвитку агропромислових підприємств необхідні в розробленні методології та інструментарію для ефективного управління цими процесами.

Список літератури: 1. Руководство по управлению инновационными проектами и программами: т.1, версия 1.2 [пер. на рус. язык под ред. С.Д. Бушуева]. – К. : Наук. світ, 2009. – 173 с. 2. Рыбак А. И. Управление проектной деятельностью на государственном уровне / А.И. Рыбак // Управление проектами та розвиток виробництва: 36. наук. праць. – Луганськ : Вид-во СХУ ім. В. Даля, 2006. – №3(11). – С.22–23. 3. Рач В.А. Принципы системного подхода в проектном менеджменте / В.А. Рач // Управление проектами та розвиток виробництва : 36. наук. праць. – Луганськ : Вид-во СХУ ім. В. Даля, 2006. – №3(11). – С. 7–9. 4. Гогунский В.Д. Основные законы проектного менеджмента / Гогунский В.Д., Руденко С.В. / Управление проектами: стан та перспективи // Матеріали Міжнар. наук. техн. конф. – Миколаїв : НУК, 2008. – С. 37–40. 5. Кононенко И.В. Модель и метод оптимизации портфелей проектов предприятия для планового периода / И.В. Кононенко, К.С. Букреева // Східно-європейський журнал передових технологій. – 1/2(43)2010. – С. 9–12. 6. Чернов С.К. Концептуальные основы развития наукоемких предприятий в конкурентной среде / С.К. Чернов, К.В. Кошкин // Східно-європейський журнал

передових технологій. – 1/13(55)2012. – С. 20–22. **7.** *Рак Ю.П.* Управління проектами пожежогаСТІння віддалених зон території оптимізацією топологічних схем / *Ю. П. Рак, О. Д. Синельников, Т. Ю. Рак* // Комп'ютерні системи та мережі. – Л. : Вид-во нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2008. – С. 97–101. **8.** *Тесля Ю.Н.* Как сделать, чтобы методология управления проектами работала на практике / *Ю.Н. Тесля* / Управління проектами: стан та перспективи // Матеріали Міжнар. наук. техн. конф. – Миколаїв : НУК, 2008. – С. 336–338. **9.** *Друзинин Е. А.* Методологические основы риск-ориентированного подхода к управлению ресурсами проектов и программ развития техники: Дис... д-ра техн. наук: 05.13.22 / Национальный аэрокосмический ун-т им. Н.Е.Жуковского «Харьковский авиационный ин-т». – Х., 2006. – 404 с. **10.** *Сидорчук О. В.* Методологія управління виробничо-технологічним ризиком на підставі статистичного імітаційного моделювання робіт у проєктах / *О. В. Сидорчук, П. М. Луб, В. С. Снічак, Т. Д. Гуцол, О. В. Зеленський* // Східно-європейський журнал передових технологій. – 1/10(61), 2013. – С. 89-92. **11.** *Flys I.* Scientific and practical aspects of project management for production and reprocessing complexes / ТЕКА / Polish academy of sciences // Commission Motorization and power industry in agriculture. – Vol. XI. – Lublin, 2011. – p. 83–91. **12.** *Флис I.M.* Концептуальна модель ініціалізації інноваційних проєктів виробничо-переробних комплексів / *I.M. Флис* // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». 36. наук. праць. Серія : Стратегічне управління, управління портфелями, програмами та проєктами. – Х. : НТУ «ХПІ». – 2014. – № 2 (1045). – С. 76-81.

Bibliography (transliterated): **1.** *Rukovodstvo po upravljenju innovatsionnymi proektami i programmami.* Vol.1, Ver. 1.2.; ed. Bushujev S. D. Kyiv: Nauk. svit, 2009. Print. **2.** Rybak, A. I. "Upravlenie proektnoj dejatel'nostju na gosudarstvennom urovne." *Upravlinnja proektamy ta rozvytok vyrobnystva.* No. 3(11). Lugans'k: SNU im. V. Dalja, 2006. 22–23. Print. **3.** Rach, V. A. "Principy sistemnogo podhoda v proektnom menedzmentje." *Upravlinnja proektamy ta rozvytok vyrobnystva.* No. 3(11). Lugans'k: SNU im. V. Dalja, 2006. 7–9. Print. **4.** Gogunskij, V. D., and S. V. Rudenko. "Osnovnyje zakony proektnogo menedzmenta." *Upravlinnja proektami: stan ta perspektyvy.* Mykolaiv: NUK, 2008. 37–40. Print. **5.** Kononenko, I. V., and K. S. Bukreeva. "Model i metod optimizacii portfelej proektov predprijatija dlja planovogo perioda." *Shidno-Evropejs'kyj zhurnalпередових tehnologij* 1/2.43(2010): 9–12. Print. **6.** Chernov S. K., and K. V. Koshkin "Kontseptualnyje osnovy razvitija naukojomykh predprijatij v konkurentnoj sredje." *Shidno-Evropejs'kyj zhurnal передових tehnologij* 1/13.55(2012): 20–22. Print. **7.** Rak, Ju. P., O. D. Sinelnykov and T. Ju. Rak. "Upravlinnja proektami pozezogasinnja viddalenyh zon terytoriji optyimizaciijeju topologichnyh shem." *Kompjuterne systemy ta merezi.* Lviv: NTU "L'vivska politehnika", 2008. 97–101. Print. **8.** Teslja, Ju. N. "Kak sdelat', chtoby metodologija upravljenija proektami rabotala na praktike." *Upravlinnja proektami: stan ta perspektyvy.* Mykolaiv: NUK, 2008. 336–338. Print. **9.** Druzynin E. A. *Metodologicheskie osnovy risk-orientirovannogo podhoda k upravljenju resursami proektov i programm razvitija tekhniki. Dis. ... d-ra tehn. nauk.* Kharkov, 2006. Print. **10.** Sydorчук O. V. at al. "Metodologija upravlinnja vyrobnycho-tekhnologichnym ryzykom na pidstavi statystychnogo imitacijnogo modeljuvannja robit u proektah." *Shidno-Evropejs'kyj zhurnal передових tehnologij.* No. 1/10.61(2013): 89–92. Print. **11.** Flys, Ihor. "Scientific and practical aspects of project management for production and reprocessing complexes." *TEKA. Commission Motorization and power industry in agriculture.* Vol. XI. Lublin: Polish academy of sciences, 2011. 83–91. Print. **12.** Flys, I. M. "Konceptualna model' inicializacii innovacijnyh proektiv vyrobnycho-pererobnyh kompleksiv." *Visnyk NTU "HPI". Ser.: Strategichne upravlinnja, upravlinnja portfeljamy, programamy ta projekty.* No. 2 (1045). Kharkiv: NTU "HPI", 2014. 76–81. Print.

Надійшла (received) 20.11.2014 р.